

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Budapest-egyházmegye.

Mint az anya az elsőszülött gyermekét, olyan örömmel üdvözlöm a megszületett és megalakult budapest-fővárosi egyházmegyét.

Nem dicsekedhetem ugyan azzal, hogy a legfelső felülvizsgálat alá terjesztett új egyházi törvénynek ama részei, amelyeknek szabályrendeletként életbehozásával keletkezett az új egyházmegye, tőlem származnának.

Az én eredeti javaslatom valamivel kevésbé liberális és viszont valamivel jobban liberális volt. Én szorosabban tartottam volna magamat az egyházmegyékre általában alkotott szabályokhoz, de másrészt könnyebben, azaz kevesebb számú egyházközség mellett is megadtam volna a külön egyházmegyévé szervezkedés lehetőségét.

Az én felfogásommal állott szemben ama másik, amely a nagy egyházközségeknek olyan „szabadkirályi város”-féle szervezetet akart volna adni, vagyis középlenyt alakítani az egyházközség és az egyházmegye között. Aztán ugyancsak ama másik, amelynek az volt a verbum regense, hogy Budapest sajátos viszonyait méltányolni kell és Budapestre nézvést kell alkotni egy külön egyházmegyei törvényt.

Sokáig folyt ezen a vitatkozás és nem volt kis feladat a magam álláspontját védeni, mert nagyon nagyelméjű, nagy tudású, nagy érdemű és az egyházi életben is, az országos kormányzatban is dús tapasztalatokat szerzett férfiak álltak a másik oldalon.

Am, azt hiszem, hogy ennek a kemény vitatkozásnak meg volt a maga áldásos hatása és a különböző szempontoknak elmélyedő, lelkiismeretes mérlegelése végül is olyan szerencsés konstrukciót hozott létre, amelyben sem egyik, sem másik álláspont nem diadalmaskodott ugyan, de mindegyik — nyert.

Én legalább nagyon meg vagyok elégedve azzal, hogy minden nagy egyházközség egyáltalán egyházmegyévé lehet és hogy az, amivé lennie kell, az mindenesetre egyházmegye. Nem bánt, hogy nem az első szövegem került törvénybe, sőt elismerem, hogy így sokkal szebb,

sokkal életrevalóbb a gyermek, mint amilyenek én kiterveztem.

Hát azért mondom, hogy ha nem is tekinthetem egészen magaménak, szíves szeretettel adoptálom ezt a részt is és szívem szerint tudok örülni a budapesti egyházmegye megszületésének.

Minden tisztelet és minden magasztalás illesse azokat a nagyszerű férfiakat, akik a jövőbe tisztán látó szemmel és rendületlen hittel meg merték kezdeni az új úton járást. Sokszoros dicséret és magasztalás éri őket annál inkább, merthízen, mint mondám, a városi egyházmegyei szervezet kompromisszumos alkotás, és mint ilyen, nem azonos egyik tárgyaló fél eredeti elgondolásával sem. Nagyon közönséges emberi gyöngeség lehetett volna tehát az, hogy a budapesti egyház vezetői azt mondják: mi nem ilyenek gondoltuk el a fejlődés menetét, ilyenre nem tudjuk megcsinálni. Ezeknek a férfiaknak a nagyságát és magasán járó szellemi szintjét az mutatja, hogy ha már a maguk elgondolta formálódás nem vált lehetővé, örömmel fogadják azt, amely ha nem azonos is, de az előttük lebegő célhoz közelít.

Azoknak a férfiaknak, akik min a budapesti reformátusság vezetői az egyházi törvény idevonatkozó részének kicsiszolásában és aztán a budapesti egyházmegye kifermálásában lan-kadatlan buzgósággal és teljes odaadással résztvettek, nevét aranybetűkkel jegyzi fel nemcsak a budapesti reformátusság, de az egész magyar református egyház története.

Kétségtelen ugyanis, hogy a magyar református egyház jövője a nagyvárosi református egyházi élet megmentésében, fenntartásában és erősítésében áll.

Minket magyar reformátusokat az Úristen a kisebbségi állapot méltóságába helyezett. A kisebbségnek sohasem szabad megelegedni azzal, hogy az egyenlőség helyzetében maradjon, mert akkor menthetetlenül elpusztul, a tömegvonzás természettani törvénye szerint. A kisebbségnek ki kell emelkedni a tömegből, messze világítani kell, hogy mindenki meglássa és mindenki megcsudálja.

A magyar reformátusságnak az ereje régen a falvakon volt, mert a magyarság ereje is a falvakon volt. Azért volt a magyar reformátusság kisebbség létére is vezető ebben az országban, mert a nemzet gerince, a nemesség, nagyrésztében református volt és a politikai jogokkal bírók, a hangjukat hallatók, a műveltségben kiemelkedők miközülünk kerültek ki.

Azért van ma kivételesen nagy szerepe, számához arányítottánál jóval nagyobb, a zsidóságnak, mert Magyarországon elsőrenden a zsidó a városi jellegű nép és a zsidó teszi legkönnyebben magáévá a most élen járó demokráta eszméket.

Ha a kulturális vezetést, amelyen már nagyon erősen osztoznunk kell, nem akarjuk véglegesen elveszíteni, úgy arra kell törekednünk mindenekfelett, hogy a városi lakosságnak azt a részét, amely papíros szerint a miénk, valósággal is a miénkké tegyük.

Arra pedig, hogy a vezetést ne ejtsük ki a kezünkből, nem azért van szükség, hogy módunkban legyen büszkélkedni különböző pozíciók elfoglalásával vagy különböző közéleti jeleseknek a mi egyházunkhoz tartozásával. Hanem azért, mert ha jó reformátusok vagyunk, akkor rendületlenül meggyőződve kell lennünk arról, hogy a mi szolgálatunk az Úr Jézus szolgálata és elsősorban a mi szolgálatunk az Úr Jézus szolgálata. Hitvány szolgálak vagyunk tehát, ha engedjük a vezetést a kezünkből — nem is kicsavarni, csak — szépen kivenni.

A nagy egyházközösségekben a komoly, mély

református egyházi élet biztosítása : ez a magyar református egyháznak legfőbb életfeladata.

Azért üdvözlöm mélyseges tisztelettel a budapesti egyházmegyét.

Szerettem volna ezt az üdvözlőt elsőkön máshova küldeni.

Hiszem, hogy még módomban lesz elküldeni.

Kun Béla.

Üjesztendei meglepetés.

Üjesztendei munkaprogrammom kidolgozása és egybeállítása alkalmával, amikor kerestem és sorakoztattam a lehetőségeket, módokat és eszközöket, amelyekben és amelyek által vezetni és megtartani gondolom és hiszem a reám bízott nyáját, ért egy nagyon kellemetlen meglepetés. Sokat gondolkoztam és tépelődtem rajta, hogy nyilvánosságra hozzam-e. Végre is mindannyiunknak tájékoztatására és okulására a közlés mellett döntöttem. Az elszomorító, a maga nemében páratlan eset, amely meglepetésemet okozta ez :

Egy főszolgabíró beszélte el nekem, hogy a napokban járásának egyik községében néhány jobbmódú gazdaember, reformátusok, ezt a kérdést intézték hozzá : nem lehetne-e pár éven át a lelkészi és tanítói állásokat szüneteltetni azért, hogy ezen állások javadalmát nehéz anyagi helyzetbe jutott egyházuk ügyeinek rendezésére fordítsák? Érthető, hogy a kérdés kínosan érintette őt és mint mondá az első pillanatban nem tudott tájékozódni, hogy mi

TÁRCA

Az Úr üzenete.

Az üjesztendő küszöbén állva, elnémul ajkam a nagy ismeretlen titok előtt. De érzem, hogy sohasem szolt még a Mindenható Isten úgy hozzánk, mint ezekben a percekben. Hallgassátok meg, gyarló emberi szavakon felül és nélkül, kinek-kinek mit üzen az Úr az 1932. esztendőre.

Üzeni a nemzetnek : Jel. 3 : 18—19. Azt tanácslom néked, hogy végy tőlem tűzben megpróbált aranyat, hogy gazdaggá légy és fehér ruhákat, hogy öltözeted legyen és ne láttassék ki a te mezítelenségednek rútsága és szemgyógyító irral kend meg a te szemeidet, hogy láss. Akiket én szeretek, megfeddem és megfenyítem, légy buzgóságos és térj meg . . .

Üzeni az egyháznak : Ésaiás 60 : 1—2. Kelj fel, világosodjál, mert eljött világosságod és az Úr dicsősége rajtad feltámadt. Mert imé, sötétség borítja a földet és éjszaka a népeket, de rajtad feltámad az Úr és dicsősége rajtad megláttatik . . .

Üzeni a családban a házastársaknak : Efézus 4 : 29—32. Meg ne szomorítsátok az Istennek ama Szent Lelkét, aki által megpecsételtetek a teljes váltságnak napjára. Minden mérges-

ség és felgerjedés, harag és lárma és káromkodás kivettessék közületek minden gonosszaggal egybe, legyetek egymáshoz jóságosak, irgalmasok, megengedvén egymásnak, miképpen az Isten is megengedett nektek a Krisztusban.

Üzeni a szülőknek : Efézus 6 : 4. Ti atyák, ne ingereljétek gyermekeiteket, hanem neveljétek azokat az Úr tanítása és intése szerint.

A gyermekeknek : Efézus 6 : 1—3. Ti gyermekek szót fogadjatok a ti szüleiteknek az Úrban, mert ez az igaz. Tiszteljétek a te atyádat és a te anyádat, hogy jól legyen néked a te dolgod és hosszú életű légy e földön . . .

Az özvegyeknek : 55. Zsolt. 23. Vessed az Úrra a te terhedet, Ő gondot visel rólad és nem engedi, hogy valamikor ingadozzék az igaz.

Az árváknak : Példabeszédek 3 : 5—6. Bizodalmad legyen az Úrban teljes elmédből, a magad értelmére pedig ne támaszkodjál. Minden utaidban megismered Őt, akkor Ő igazgatja a te utaidat . . .

A gazdagoknak üzeni : Jeremiás 9 : 23—24. Ne dicsekedjék a bölcs az ő bölcseségével, az erős az ő erejével, a gazdag se dicsekedjék az ő gazdagságával, hanem azzal dicsekedjék, hogy ismer engem. I. Tim. 1 : 17. Azoknak, akik gazdagok és világon, mondd meg, hogy ne fuvalkodjanak fel és ne reménykedjenek a bizonytalan gazdagságban, hanem az élő Istenben, aki

történt ezekkel az emberekkel, kiket ő jóra való, komoly férfiaknak tudott és ismert? Eszöket vesztettek szegények, vagy valami oroszországi bacillus fertőzte meg őket? Hosszasan tárgyalt velük a kérdéstről s az emberek egyre igyekeztek megnyugtatni őt a felől, hogy sem evangéliumi hitöket nem akarják árubabocsátani, sem református egyházukat elhagyni, nem is környékezte és nem is zavarta meg őket semmiféle istentelen agitátor, ők féltően szeretik egyházukat s azt intézményeivel ezután is fenn akarják tartani. Egyházuk súlyos anyagi helyzetbe jutott, minden jószándékuk mellett is több adóterhet viselni a mostaninál képtelenek, a megtartásra más megoldást nem látnak, mint az előbb említettet.

Ne minősítsük ezeket az embereket elmebetegnek, se bolsevistáknak, fogadjuk el naív okadatolásukat és — nagy jóakarattal — nevezük őket rajongóknak. Valószínű, hogy ezek a jámbor emberek hallottak, vagy olvastak valamit a szanálásról, a létszámesőkentésről, a „leépítésről“, tudomásuk van arról, hogy az állam is megbillent pénzügyi mérlegének helyreállítása végett bocsát el tisztviselőket, hogy régi vállalatok és gyárak ezrivel bocsátják szelnek alkalmazottjaikat, ad analógiám gondolják ők is papjuknak és tanítóiknak elbocsátását bajbajutott egyházuknak megmentése érdekében. Ilyen megállapítás mellett ezeknek az embereknek vélekedése és magatartása több gondolatot támaszt bennem és a problémáknak egész seregét állítja elő.

Van valami embereinknek beszédében, ami tetszetősnek látszik. Az, hogy foglalkoznak és törődnek egyházuk megroppant gerendázatának megerősítésével, ragaszkodnak egyházukhoz, jobban, mint hozzánk sáfárokhoz, amazért hajlandók bennünket elejteni. Hogy azután ez az egyházhoz való ragaszkodásuk komolytalan és nem hitből fakadó, szertelen és tarthatatlan, más lapra tartozik. Mindenesetre magatartásuk szokatlan és meglepő. De egy félelmetesen komoly hang csendül ki belőle számunkra, első sorban lekipásztorok számára, ez: nélkülözhetőnek tartanak bennünket és szolgálatunkat átmenetileg. Nem látják bennünk az Isten örökre megmaradó üzenetének örökké hű, minden időben és minden időre szükséges hirdetőjét. Szemökben szegődményes béresek, vagy fizetési osztályba besorozott tisztviselők vagyunk csak. 10—20—30 esztendeje már, hogy közöttük vagyunk, velük élünk és még mindig nem estek velünk az Ige ereje által halálosan nagy szerelembe. Nem tudtunk velük egybeforni, összelepedni, nem készek bennünket áldozatok árán is megtartani. Nem látják lelkipásztori munkánknak azt a komoly, nagy értékét, ami miatt bennünket skartba tenni lehetetlen. Nem találják fel bennünk a gyülekezet angyalát, az áldott magvetőt, az elengedhetlent, a nyájért életét mindenkor áldozni kész pásztort, a pillanatig is nélkülözhetetlent.

Ha úgy szóltak is ezek az emberek, mint egy a bolondok közül, éretlen és meggondolatlan beszédökre mégis fel kell figyelniük és az

bőségesen megad nekünk mindent, a mi tápláltságunkra. Hogy jót tegyenek, legyenek gazdagok a jó cselekedetekben, legyenek szíves adakozók, közlők...

Üzeni az éhezőknek: János 6:35. Én vagyok az életnek kenyere, aki hozzám jön, semmiképpen meg nem éhezik...

A bűnösöknek: Jóél 2:12—13. Térjete meg hozzám teljes szívetek szerint bőjtöléssel, sirással és kesergéssel is és szíveteket szaggassátok meg, ne a ruhátokat, úgy térjete meg az Úrhoz a ti Istenetekhez, mert könyörülő és irgalmas Ő...

A kishitűeknek: 36. zsolt. 3—6. Bizzál az Úrban és jót cselekedjél, gyönyörködjél az Úrban és megadja néked szíved kéréseit.

A gyászolóknak: János 2:25. Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz én bennem, ha meghal is él...

A sikertelenül fáradozóknak: János 15:5b. „... mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek...”

A csapások által megpróbáltatottak: Jób 1:21b. „... az Úr adta, az Úr vette el...”

A templomkerülőknak: Jeremiás 7:3—7. Jobbitsátok meg magatokat és cselekedeteiteket és veletek lakozom e helyen. Ne bizzatok hazug beszédekben, mondván: Az Úr temploma, az Úr temploma, az Úr temploma ez! Mert csak ha

valóban megjobbítjátok magatokat és cselekedeteiteket, ha igazán itéltek az emberek közt, ha jövevényt, árvát, özvegyet meg nem nyomorgattok és ezen a helyen ártatlan vért ki nem öntötök és idegen istenek után nem jártok a magatok veszedelmére, akkor lakozom veletek ezen a helyen, amelyet a ti atyáitoknak adtam öröktől fogva mindörökké...

A búcsújáróknak üzeni: János 4:22a, 24. Ti azt imádjátok, amit nem ismertek... Az Isten lélek és akik Őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják...

Azoknak, akik a szeretet munkájában szolgáltak: Lukács 10:20. Ne azon örüljete, hogy a lelkek néktek engednek, hanem inkább azon örüljete, hogy a ti nevetek fel van írva a mennyben.

A presbitereknek: Ap. cs. 20:28. Viseljetek gondot magatokra és a nyájra, melyben a Szent Lélek titeket vigyázókká tett...

A lekipásztornak üzeni: II. Tim. 4:2. Hirdesd az ígét, állj elő vele alkalmas, alkalmatlan időben, ints, feddj, buzdíts teljes béketűréssel és tanítással, mert lesz idő, mikor az egészséges tudományt el nem szenvedik, hanem a saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat és az igazságtól elfordítják az ő fülüket, de a mesékhez oda fordulnak. II. Tim. 2:3. Te azért a munkának terhet hordozzad, mint a Jézus Krisztus jó vitéze.

önvizsgálattartás csendes órában tisztáznunk kell: minket nem háborgatnak-e és nem vádolnak-e hiába leélt évek elszalasztott drága alkalmi, kötelességmulasztások kínos, keserves percei? Tisztáznunk kell, vajjon rá tudunk-e mutatni olyan alkotásokra és értékekre, amelyek a mi megmaradásunkat és megtartatásunkat biztosítják minden időre?

Istenünknek jóvoltából ma még a kegyelem napjait éljük. Mint sok csatát veszített hadvezér, a tartalék roncsaival indulunk el az újesztendőben csatát vívni, győzelmet aratni. Szabványunk a régi, az Ige kétélű fegyvere. Óveznünk kell derekainkat, mert sok és erős az ellenség. Ha eddig nem vettük elég komolyan, most igazán be kell látnunk, hogy mi, református lelkipásztorok, nem lehetünk át nem fogható, meg nem számlálható néptömegeknek ismeretlen, vándor prédikátorai, hanem könnyen áttekinthető, egyenként jól ismert nyájnak jó pásztorai. Be kell látnunk, hogy lelkipásztori munkánknak a templomi ígéhirdetés parányi töredékét képezheti csak, hogy a miszsiói munkamező parlagon heverő ugarát szántogatnunk kell, hogy a hívekkel való foglalkozás, személyes érintkezés, tanácsadás, felvilágosítás, a szociális és karitatív munkaágak lelkes művelése elengedhetetlen követelmény az ő számukra is, a mi számunkra is. Meg kell értenünk, hogy tisztünk és kötelességünk úgy forgolódni és sáfárkodni a szent szolgálatban, hogy érezze meg és lássa be mindaz, kinek gondozására elhivattunk, hogy az ő életében, abban a kemény, megpróbáltatással teljes életben mi pásztorok reá nézve nélkülözhetetlenek vagyunk akár egy minutáig is, mert őt most mindenki elhagyhatja, mindenki megtagadhatja, de mi mindenkor mellette vagyunk és maradunk, vele együtt élünk, vele együtt esünk.

Szomorú történetünk hőseinek nyilatkozata alapján még más egyébről is szólhatunk. Így a felette megnövekedett egyháziadó terhekről, a terhek alatt roskadozó adóalanyok kétségbeeséséről, továbbá a terhek könnyítéséről, főleg iskoláink finánciális ügyének sürgős rendezéséről stb.

Ezekről majd máskor.

Szász Imre.

TUDOMÁNY

Bevezetés a Barth Károly theológiájába.

— W. A. Visser t'Hoof —

(Folytatás).

Hogy a Barth hozta üzenetet megérthessük, röptében föl kell vázolnunk azt a theologiai helyzetet, amelyből az ő gondolkozása kisarjadott és amelyre az ő gondolkozása vonatkozik. Ez a helyzet: a keresztyénség küzdelme annak a modern áramlatnak különböző formái ellen, amelyet ma a „saecularismus“ össze-

foglaló nevével illetünk. A mi korunk minden jellemvonása szerint a hitvédelem kora. — A theologusokat, úgy látszik, sokkal jobban izgatja ez a kérdés: mit *hihet* még egyáltalán a modern ember? — mint ez a másik: mit *kell* hinnie a modern embernek? A modern kultúrával szemben álló keresztyénség maga is szekularizált és modernizált keresztyénség. A theologiai gondolkozás nem a saját maga igazgatóeszményéhez szabja magát többé, hanem igyekszik alkalmazkodni más szellemi tevékenységeknek — így a filozófiának meg a természettudománynak — a gondolatszabályaihoz. A modern gondolkozás e különböző kifejezőmódjainak (amelyek a renaissance korában születtek meg s a felvilágosodás századában, meg az intellektualista XIX. században fejlődtek ki) az a közös alapgondolatuk, hogy az ember lett minden dolgoknak mértékévé. A theologia sietett magáévá tenni a Kant nagy fölfedezését, aki azt tanítja, hogy a tapasztalati világ úgy, ahogy mi azt megismerjük, nem önmagában létezik, hanem csak a mi szellemünk szervező képessége következtében. Schleiermachernek és csaknem minden követőjének a felfogása szerint a vallás alája van rendelve az emberi tapasztalás adatainak. Az Isten *valóságának* a problémájához csak anthropologiai módszerekkel közelítenek: az Isten tárgyias létezését azokból az emberi tapasztalatokból vezetik le, amelyek követelik ezt a létezést. A Ritschl értékítéletei, a Troeltsch vallási apriori-ja, az Otto „szentséges“-e mindmegannyi kísérlet arra, hogy a legfőbb tekintély székhelyét az emberben keressék meg, ne pedig rajta kívül.

Az utolsó szava ennek a „psychologismus“-nak (amelyet azért neveznek így, mert szerinte az igazi vallástudomány a *lélektan*, nem pedig a tulajdonképpen vett *theologia*) nem más, mint a kerlátlan relativizmus és individualizmus. Ha mindannak, amit a vallásos tapasztalat tényleg magában foglal, értéke van, akkor ne is csodálkozzunk Feuerbachnak és néhány legújabb angolszász gondolkozónak a következtetésein, akik szerint ugyanis a vallás tisztára alanyi ügy, amelynek semmi köze egy tárgyilag is létező Istennel, aki több és más volna, mint pusztán az emberi vágyak kivetülése.

Az alapja ennek a psychologismusnak egy föltétlen monizmus: az egység eszméjének az az igézete, amely az egész modern gondolkozást lenyűgözi. Ez a monizmus kétféle alakban is erősen befolyásolta a theológiát: egyrészt a természettudományos pozitivizmus oldaláról, amely minden létezést egy, az oktörvény által összekapcsolt eseménysorozatra akarna visszavinni, másrészt meg az idealizmus oldaláról, amely azt akarná bizonyítani, hogy minden létezés észszerű módon fejlődött ki. Ennek a befolyásnak következtében vesztette el a Biblia azt az egyedülálló helyét, amelyet elfoglalt a világirodalomban. Amikor kapcsolatokat és hasonlóságokat fedeztek föl a Biblia előadása meg

más történeti vallásalakok képzetvilága között, ebből egyes theologusok azt a következtetést vonták le, hogy a különleges bibliai kijelentés emlegetése nem jogosult. Ugyanakkor Jézus Krisztust elhelyezték a nagy vallási géniuszok sorában: igaz, rendszerint a legmagasabb helyen, de mégis anélkül, hogy lényegesen megkülönböztették volna a többitől. Magát az egész történetet végül egy önmagában zárt világmindenség kifejlődésének tekintették s ezzel kiestek a vallási gondolkodás köréből olyan keresztény tanok is, minők a semmiből teremtés, az Isten személyes és közvetlen hatása a világra, meg az, hogy Isten a jövőben — akkor és úgy, amikor és ahogy az Néki tetszeni fog — fel fogja a maga országát állítani.

Mi maradt még meg? Egy liberális kereszténység, amely sokkal inkább volt már liberális, mint keresztény, mert hiszen már azokat a hitnézeteket is eldobta magától, amelyeket a keresztény egyház kezdetől fogva folyvást sarkalatosaknak tekintett. Igaz ugyan, hogy a fundamentalista orthodoxia, az indulatokra hatni törekvő hitébresztő irány (emotionalista revivalizmus), meg az érzelmi jellegű pietizmus megkísérelte elgátolni ennek a modern iránynak egyre növekvő áráját. Ámde ezek közül a legelső minden erejét annak a védelmére összpontosította, ami nem védhető, nevezetesen a verbális inspiratio tanának, meg a hitvallások föltétlen tekintélyének a védelmére, a másik kettő pedig maga is meghódolt a kor szellemének azzal, hogy szintén az érzelmekre hivatkozott, azaz hitét a vallásos tapasztalat tekintélyébe vetette.

Csak egynéhány elszigetelt próféta volt, akik egy mélyebb és keresztényibb kereszténység nevében tiltakoztak a lényeges keresztény igazságok ez általános elejtése ellen. Ilyen volt Kierkegaard, aki Dániában magánosan vívta harcát az Isten kegyelméről szóló igazságért, amelyet ő „existencialis” igazságnak nevezett és aki szünet nélkül hirdette, mily mérhetetlen különbség van az élő Isten valóságos felfedezése meg ama, keresztény nevet viselő modern racionalizmus között, amely mindig meg van elégedve önmagával és amelyet soha nem kineznek hiányérzetek. Ilyen volt a két Blumhardt, akik úgy hirdették az Isten országát, mint amely valósággal közeleg és félelem nélkül levonták a következményeket ebből a prédikálásukból úgy vallási, mint társadalmi tekintetben. Ilyen volt Overbeck is, a félelmes ironikus, aki a legcsiklandósabb kérdésekkel szerette zavarba ejteni theologus kollégáit: például arra volt kíváncsi, vajjon ezek a nagy szellemek nem felejtették-e el azt, hogy az őskereszténység hozta üzenet teljesen és tisztán egy másik világra vonatkozik, tehát *lényeg szerint eschatologikus*? — és vajjon azok a nagy theologusok merhetik-e még keresztényeknek nevezni magukat akkor, hogyha egy tökéletesen ellentétes világnézetnek lettek a híveivé?

És végül ilyen volt Dosztojevszkij is, a zord orosz, aki merészelt az élet mélységeit a maguk valóságában lefesteni, de akinek fantasztikus regényei egyúttal arról is tanuskodnak, hogy valami egészen különös módon fel tudta ismerni, milyen titokzatos módon hat az Isten megváltó munkája éppen azokban a kétségbeesett életekben. A XIX. században egyiküket sem szerették. Ma pedig valamennyit itt is, amott is, mohón és sokat olvassák és kezdik fölismerni a valamennyiükkel közös mondanivalót. És éppen ezt a mondanivalót fogjuk megtalálni a Barth Károly gondolkodásában is. Mert ő, nem szólva arról, amit a Bibliából és a reformátorokból való folytonos táplálkozásának köszön, éppen ezeknél az írónál találta meg, találta *újra* meg azt, amit ő az igazi kereszténységnek tekint.

(Folytatjuk.)

MEGBESZÉLÉS

A 7—18 évesek vallásváltoztatása kérdéséhez.

Dr. Hajdú Gyula a „Debreceni Protestáns Lap” 1931. évi 51. számában szószerint közli a m. kir. belügyminiszternek 206,027—1931. X. szám alatt egy konkrét ügyben hozott véghatározatát, amely elvi tartalmánál fogva valóban figyelmet érdemel.

A véghatározat lényege abban foglalható össze, hogy a belügyminiszter úr az 1894. évi XXXII. tcikk 4. §-ának ama rendelkezését, amely szerint, ha az egyik házastárs a másik házastárs vallására tér át, úgyhogy a házasság egyvallásúak házasságává válik, az áttért szülő nemebeli 7. életévüket már túlhaladott, de a 18. életévüket még el nem ért gyermekek is — gyámhatóság bejegyzése mellett — a szülők közös vallására térhetnek át, alkalmazandónak tartja az esetben is, ha a különböző bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez tartozó szülők közösen térnek át egy más bevett, vagy törvényesen elismert vallásra.

A lap tudós szerkesztője a cikkben hozzátűzött egyenes kérdésre azt a nézetét nyilvánítja, hogy a rendelet megfelel az 1894. évi XXXII. tcikk szellemének. — E néhány sorok az a célja, hogy hangot adjon az ezzel ellenkező felfogásnak s azt indokolja is.

Elfogadhatjuk kiindulópontnak mi is azt a megállapítást, hogy a törvénynek az volt a legis ratiója, hogy a gyermekek vallása tekintetében elsősorban a szülők akarata legyen az irányadó s hogy meg legyen a lehetőség a családok vallási megosztásának elkerülésére. Mondom, ez helyes, de viszont az sem tagadható el, hogy a szülőknek ez a szabadsága időbelileg erősen korlátozva van, mert megegyezésre csak a házasságkötés pillanatáig van törvényes szabadságuk.

A belügyminiszteri véghatározatban s má-

sutt is igen gyakran találkozunk azzal az érveléssel, hogy a törvény a család vallási egységének elvi álláspontjában állna. Ez nem így van. A törvény ugyan abból indul ki, hogy a házassalandó feleknek szabadságukban áll házasságuk megkötéséig gyermekeik vallására nézve megegyezni, hogy azok mind az atya, vagy az anya vallását kövessék, de ha ilyen megegyezés nem jött létre (nincs megegyezés a vegyesházasságok túlnyomó nagy részénél), úgy következik a másik főszabály érvényesülése, amely szerint a gyermekek szülőik vallását nemők szerint követik.

Hogy a törvény mennyire nem áll a család vallási egységének elvi alapján, kitűnik abból, hogy a törvény szerint nincs semmi akadály annak, hogy az eredetileg egyvallásúak házasságából származott hétéven aluli gyermekek eltérő vallásúakká legyenek, ha az egyik szülő vallását változtatja; hogy a törvény szerint lehetséges az, hogy a megegyezés mellett házasságra lépők házassága egyvallásúak házasságává válván, a gyermekek maradnak a reverzális szerinti abban a vallásban, amely egyik szülőnek sem vallása többé, mivel a szülők ily esetben csak jogosítva vannak a megegyezés megváltoztatására, de erre nem kötelezve (3. §).

A törvény elvi alapja tehát az, hogy a szülőket a házasságkötés előtt szabadság illeti a gyermekek vallásának megválasztásában, de később, a házasság megkötése után szigorú kötöttség következik: ha van reverzális, ez érvényesül, a házasság felbontása, az egyik vagy másik szülő halála esetére is; ha nincs reverzális, követik a gyermekek nemük szerint a szülők vallását.

A törvény két kirívó esetben *kivételképpen* eltérést enged az említett főszabályoktól. — A 3. § megengedi, hogy az 1. §-ban foglalt főszabálytól eltérően a megegyezés a házasságkötés után is megváltoztatható legyen, ha a különböző vallású felek közül valamelyik fél a másik házastárs vallására tér át s ez esetben a 7. életéven aluli gyermekek kötelezően, a 7—18. életév közöttiek megengedően vallást változtassanak.

Hasonlóképpen a 4. § kivételt enged a 2. § főszabályától: a gyermekek vallása tekintetében ez esetben is hasonló következmények állanak be.

Nem lehet vitás, hogy úgy a 3. §-ban, mint a 4. §-ban foglalt az a rendelkezés, hogy a 7—18. életév közötti gyermekek a gyámhatóság beleegyezése mellett szüleik vallására térhetnek át, kivételes rendelkezés, a kivételeket pedig — általánosan elfogadott jogszabálymagyarázati elvek szerint — szorosán, megszorítóan, nem pedig kiterjesztően kell magyarázni, különösen nincs helye annak, hogy kivételes rendelkezések hasonlóság útján kiterjesztőleg magyaráztassanak.

A belügyminiszteri véghatározat tehát,

amikor a törvény előmunkálataira való hivatkozással, a kivételes rendelkezés legis ratiojából kiindulva azt mondja, hogy a törvény ebből meg ebből a megfontolásból kiindulva kivételt statuált, tehát kivételt kellett volna létesítenie logikusan ebben meg ebben az esetben is s minthogy ezt kifejezetten nem tette, megteszem helyette én: elhagyta a legális talajt s olyan bizonytalan ingoványra lépett, amelyen nehéz lesz a megállás.

Hiszen, ha a család vallási egysége a főelv, akkor el lehetünk készülve, hogy a közeljövőben vallásváltoztatások lesznek gyámhatósági beleegyezéssel olyan esetben is, ahol a „másvallású“ apa elhal s serdülő fiúárvaít az anya átviszi a maga vallására, mert ő hitbuzgó lévén, gyermekeit vallásos kötelességeinek megsértése nélkül eretnokségben nem nevel-tetheti. Vagy ugyanilyen döntést várhatunk a házasság felbontása esetén, ha a gyermek eltérő vallást követ, mint az a szülő, akinek gondozására bizatik.

Én tehát őszintén szólva veszedelmet látok abban az előkelő református helyről elhangzott s igénytelen nézetem szerint tárgyilag meg nem álló nyilatkozatban, hogy a belügyminiszter úr tárgyalt véghatározata a törvény szellemének megfelelne s nem óhajtanám, hogy az — nemine contradicente — közmeggyőződésé váljék.

De ha már szólok, legyen szabad még egy országosan tapasztalt visszásságra reámutatnom. A törvény 3. és 4. §-ának a 7—18. életévűek vallásváltoztatására vonatkozó rendelkezéseit országszerte úgy alkalmazzák, hogy a szülők terjesztik elő a gyámhatósághoz a vallásváltoztatási beleegyezésért a kérelmet, holott nyilvánvaló a törvény szövegéből (a gyermekek az 1868. évi LIII. tc. 3—8. §§-aiban körülírt módon a szülők vallására térhetnek át), hogy az áttérés szándékának magában a gyermekben kell spontán megnyilatkoznia s a gyámhatósági beleegyezés elnyerése esetén magának a gyermeknek kell minden szülői közvetítés nélkül az áttérési cselekményeket elvégeznie. A 7—18. életévű gyermeket a szülei akarata ellenére nem szoríthatják vallásváltoztatásra s az ilyen eljárás oka lehet az apai, vagy gyámi hatalom megszüntetésének.

Sajnos, az inkriminált belügyminiszteri véghatározat is ebben a téves eszmekörben mozog, amikor a gyámhatóságot annak vizsgálatára hívja fel, vajjon a vallásváltoztatás megengedése a kiskorú lelkiületére és valláserkölesi felfogására nem fog-e károsan hatni. Ilyesmi csak akkor fordulhat elő, ha a vallásváltoztatás iránti gyámhatósági beleegyezést a szülő vagy gyám kéri a gyermek szándéka ellenére. Ezért kívánatos volna olyan gyámhatósági gyakorlat inaugurálása, hogy hasonló kérelmet csak a kiskorú maga, vagy eseti gondnoka terjeszt-hessen elő, mert valószínű, hogy a vallását változtató szülő akkor is erőltetni fogja a „család vallási egységét“, ha annak a gyermeknél nin-

csenek meg a lelki feltételei s a gyermek — megfelelő támogatás nélkül — nem lesz abban a helyzetben, hogy vallásos meggyőződését a szüleivel s néha a gyámhatósággal szemben is megvédelmezze.

K. B. kérdésbe teszi, hogy az 1894. évi XXXII. cikk jó szolgálatot tesz-e a vallásfelekezetek közötti békének és igazi értelemben vett egyenjogúságnak. A törvényre nézve ez kérdéses lehet, de a törvény belügyminiszteri interpellálására nézve az ellenkezője nem lehet kérdéses.

Dr. Benedek Zsolt.

Hálás köszönettel vettem e nagyértékű sorokat.

Az észrevételek érdemes írójával, egyébként minden fejtegetésével egyetértek, azonban fenntartom azt a véleményemet, hogy a szülők egyvallásúvá létele esetén a 18. évet még be nem töltött gyermek *átterhet* a szülők közös vallására.

Teljesen igaza van nagyrabecsült barátomnak, hogy az ilyen áttérés megengedése kivételre rendelkezik és mint ilyen, szorosan magyarázandó. Szorosan, de az adott esetben nem betű szerint.

Kétségtelen, hogy ilyen áttérésnek abban az esetben — én is hangsúlyozom: *csakis abban az esetben* — van helye, amikor a házaspár jogszűkült a megegyezés megváltoztatására.

Ezt az esetet a törvény (3. §) csakugyan így jelöli meg: ha valamelyik fél a másik házastárs vallására tér át, úgy, hogy a házasság egyvallásúak házasságává válik.

Tehát *betűszerint* csakugyan csak akkor, ha a felek, *egyike* tér át s így lesz a házasság egyvallásúak házassága.

Hogy azonban nem lehet ez a törvény *szorosan magyarázott* értelme, az a 4. §-ból világlik ki.

Itt ugyanis arról az esetről van szó, amikor nincs megegyezés. Itt is az mondatik, hogy a 2. §-ban foglalt szabály alól — *melyszerint* t. i. a gyermekek megegyezés híján nemük szerint követik szüleik vallását —, csak akkor van eltérésnek helye, ha egyik házastárs a másik házastárs vallására tér át, úgyhogy a házasság egyvallásúak házasságává válik s ez esetben nevelendők a születendő és a 7. évet még be nem töltött gyermekek a szülők közös vallásában s térhetnek át a 18. év alattiak.

Tehát ha a törvényt *betűszerint* vennénk, különös eredményhez kellene jutnunk.

Ime, mondjuk: unitárius legény zsidó leánnyal házasságot köt. Megegyezésre nem is gondolnak, mert az egész vallási kérdés nem érdekli őket. Am kezeügyébe kerülnek egy buzgó református papnak, kezdenek a vallás kérdéseivel behatóan foglalkozni s mindketten áttérnek a református vallásra; kétéves fiuk azonban unitárius és háromhónapos leánykájuk zsidó maradna, mert *nem egyikük* áttérése folytán lett a házasság egyvallásúak házasságává.

Ilyet nem akart a törvényhozás és nem akarna Benedek Zsolt sem, bármennyire nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a törvény alapelve nem a vallási közösség.

Ismétlem: én is szorosan magyarázandónak tartom a törvényt, de az a felfogásom, hogy a konzekvenciák beállanak, ha a feleknek nem egyike, hanem mindketteje áttérésevel lesz is a házasság egyvallásúak házasságává.

Amit ezenkívül a 18. éven aluliak áttéréséről Benedek Zsolt ír, az mind igaz és ámen.

K. B.

KÜLÖNFÉLÉK

A Debreceni Protestáns Lap postatakarék-pénztári csekkszámja 43,916.

Kitüntetés a halál után. A Mária Terézia-rend a nagy tiszti aranyéremmel a világháborúnak huszonnyolc hőst tüntette ki. Közük két halott s ez utóbbiak egyike gróf Tisza István, egyházunknak egyik legnagyobb s legpéldaadóbb fia.

Karácsonyfa-ünnepély az apagyi egyházban. Vallásos kegyelettel, áhítatos érzések közt ünnepelte meg az apagyi református egyház karácsony szent estélyét. Gyermeksereg sokasága és a felnőttek csoportja vette körül a tündöklő karácsonyfát, mely alatt ott volt a szegények és gyermekek részére összegyűjtött ajándék. Szegényes volt ez bizony ez évben, de mégis több volt mint semmi. Jó szívvel adták és hálásan fogadták. Kis meleg ruhák és ennivalók. A nehéz napok szűkös ajándéka gyanánt. — Fűszerezték a kedves ajándékokat az estély szellemi táplálékai. *Birtha József* lelkész imája és beszéde, *Belencsér József* ig. tanító beszéde, *Tóth Lajos* tanító ügyesen előadott beszéde és tanítványainak szavalatai és összhangzatos énekszámai méltó hangulatkeltő, bevezető volt az egész estély lefolyása, az azt követő családi, otthoni szent estéhez.

Szerkesztői üzenetek.

P. K. Köszönöm a küldeményt. Kérem azonban, hogy az ilyen nagyon aktuális elmélkedést korábban szíveskedjék küldeni. Szilveszteresti gondolatokat január 16-án közölni idejét multa. Az újévit azonban hozzuk. — **K. B.** Köszönet a küldeményekért. Szébb lett volna, ha nem kerülő úton hallottam volna meg a változást. De ez nem szemrehányás akar lenni, — inkább panaszkodás.

TARTALOM: Kun Béla: Budapest-egyházmegye. — Tárca. — Szász Imre: Újesztendei meglepetés. — Tudomány: Bevezetés a Barth theológiájába. — Megbeszélés: Dr. Benedek Zsolt: A 7—18 évesek vallásváltoztatása kérdéséhez. — Különlék. — Szerkesztői üzenetek.

Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

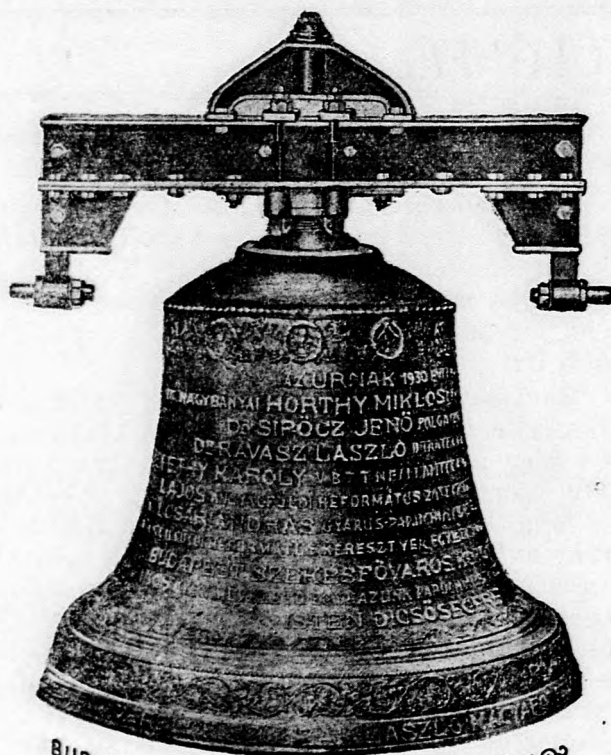
Magyarország aranykorszak mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET D. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitünő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznoölő-képek, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap . . . . . 3.—
a 7 darab vászonra felhúзва, akasztóval
ellátva . . . . . 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával . . . 3—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás . . . . . 4—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozdý: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozdý: A beszéd- és értelemgyakor-
latok tanítása a II. osztály számára . . 10—
Berwaldszky—Tscheik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz . . . . . 4—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához . . . 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Bíró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, a 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára . . . . . 3—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.